



Η γλώσσα, πέρα από ένα απλό όργανο, είναι ο πολιτισμός μας, η ιστορία μας, η σκέψη μας, ο ψυχισμός μας, η ταυτότητά μας. Είναι η ατομική και συλλογική ιδιοπροσωπία μας. Είναι ο ίδιος «ο κόσμος μας», κατά τον Wittgenstein

η Ελληνική, χρειάζονται στην κατάκτησή τους εντός και εκτός σχολείου και τη διαχρονική διάσταση. Είναι χρήσιμο και πρακτικά αξιοποιήσιμο να γνωρίζει ήδη ο μαθητής στο σχολείο ότι το *είμαι* δεν είναι παρά το αρχαίο *εimi*, που η μετοχή του *ών ούσα* όν έχει δώσει τα *όντα*, την *οντότητα*, το *όντως*, αλλά και τα *παρών παρούσα παρόν* και *απών απούσα απόν* και τα *παρουσία* και *απουσία*, όπως και η ίδια η *ουσία* έδωσε τα *ουσιώδης* και *επουσιώδης* και *ουσιαστικός*, αλλά και τα *ανούσιος*, *αυτούσιος*, *επιούσιος* και *περιούσιος* και τα *μετουσιώνω* και *μετουσίωση* κ.ά. Η εκμάθησή, λοιπόν, τής γλώσσας στη διπλή της διάσταση, τη *συγχρονική* κυρίως και δευτερευόντως τη *διαχρονική*, την «*παγρονική*» (για να χρησιμοποιήσουμε έναν ειδικό όρο), θα εξασφαλίσει μια ποιότητα στη χρήση τής γλώσσας, αφού ως γνωστόν οι λεγόμενες «*απατητικές λέξεις*» προϋποθέτουν μια τέτοια γνώση (λέξεις όπως *ανένδοτος*, *ενδοπικός*, *ενδίδω*, *ευάλωτος*, *άλωση*, *κατά το δοκούν*, *υπέρ το δέον*, *φειδώ*, *αφειδύς*, *δυσθυμία*, *δυσειδής*, *δυσανεξία*, *κατηχυμμένος*, *νενομισμένος*, *ανούσα*, *καπούσα*, *οικόσπος*, *οικουρά*, *πλησίσιος*, *πόθεν έσχες*, *συναγελάζομαι*, *υπερακοντίζω* κ.ά.).

(5) Γλώσσα = ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Οι επιλογές στη γλώσσα είναι, στην πράξη, η γλωσσική ελευθερία μας. Οι επιλογές συνιστούν μια γε-

νική ιδιότητα τής γλώσσας που δεν είναι συνήθως συνειδητή στους ομιλητές. Οι επιλογές αυτές δεν είναι «*πολυτέλεια*» αλλά *ανάγκη*, αφού καθιστούν δυνατή την παρουσίαση των γλωσσικών πληροφοριών από διαφορετικές οπτικές γωνίες και διαφορετική προοπτική. Αλλιώς είναι η προοπτική τής πρότασης «*Ο υπουργός υπέγραψε τη συμφωνία*» από την πρόταση «*Η συμφωνία υπεγράφη*» ή την πρόταση «*Η υπογραφή τής συμφωνίας...*». Αν ενδιαφέρει η προβολή του «*δρώντος προσώπου*», επιλέγω την α' πρόταση· αν ενδιαφέρει η προβολή του «*αντικειμένου τής δράσης*», επιλέγω τη β', ενώ η επιλογή τής γ' είναι περισσότερο ουδέτερη και περιγραφική πάλι του «*αντικειμένου τής δράσης*». Επομένως, η ίδια σε περιεχόμενο πληροφορία προβάλλεται διαφορετικά από τη χρήση ενεργητικής φωνής (η α'), τη χρήση παθητικής φωνής (η β') και ονοματικής πρότασης (η γ'). Αυτό ισχύει και στους τρεις τομείς: λεξιλόγιο, γραμματική, σύνταξη. Αρα, η αξιοποίηση των επιλογών εξακραλίζει ποιότητα στον λόγο μας, αφού κάθε λεπτή απόχρωση στη χρήση τής γλώσσας και στα νοήματά μας στηρίζεται σε τέτοιες επιλογές σε όλα τα επίπεδα.

(6) Γλώσσα = ΑΞΙΑ

Αν δεν συλλάβουμε και δεν πιστέψουμε στη γλώσσα ως αξία, αλλά τη δούμε σαν ένα απλό όργανο (που είναι βεβαίως κι αυτό), τότε αποδυναμώνουμε επικίνδυνα τη σχέση μας με τη γλώσσα. Γιατί η γλώσσα, πέρα από ένα απλό όργανο, είναι ο πολιτισμός μας, η ιστορία μας, η σκέψη μας, ο ψυχισμός μας, η ταυτότητά μας. Είναι η ατομική και συλλογική ιδιοπροσωπία μας. Είναι ο ίδιος «ο κόσμος μας», κατά τον Wittgenstein. Αν ενστερνισθούμε αυτή τη στάση απέναντι στη γλώσσα, τότε αλλάζει όλη η σχέση μας με αυτή, αφού δηλ. κατανοήσουμε ότι ο γλωσσικός μας κόσμος, σε όποια έκταση, μορφή και ποιότητα τον οικοδομούμε, είναι και ο κόσμος τής σκέψης και τής ίδιας τής ύπαρξής μας. Τότε συνειδητοποιούμε ότι αξίζει να αγωνισθούμε για αυτόν. Πολύ περισσότερο που η κατάκτηση τής μητρικής μας γλώσσας είναι έργο ζωής.

Ο κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης είναι καθηγητής της Γλωσσολογίας, τ. πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών.